

מראי מקומות - פסחים

ג.

עוד העיר בפסוק נאמר 'והיה כל סיר בירושלים וביהודה', ומשמע שאף ביהודה יהיו הסירים של הקדש, ותמוה, הרי אין היתר לאכול קדשים בכל יהודה. ותיירץ על פי מה שאמרו עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים, ויש לפרש שכל ארץ יהודה תהיה חלק מירושלים, ואכן יוכלו לאכול שם קדשים.

ו. **אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק וכו'**
פירש בחידושי הר"ן, שדעה זו הסוברת שהשבטים לא נשאו כנעניות חולקת על מה שדרשו על הפסוק 'ויעשו בניו לו כן כאשר צום', שאמר להם כל מי שנשוי כנענית לא ישא את מיטתו. עוד כתב, שיתכן לחלק בין יהודה לשאר שבטים, שרק על יהודה שהיה גבר באחיו, וזכה לכתר מלכות תמחה הגמרא שודאי לא ישא כנענית.

ז. **לעולם הבא כולו הטוב והמטיב**
פירש הר"ף (על הע"י), שאף שהרשעים מצדיקים הדין, ואומרים יפה דנת וכו', הרי זה כברכת דיין האמת, מכל מקום לא יהיו שמועות רעות שיהיו צריכים לומר עליהם דיין האמת.

ח. **זה שמי לעולם זה זכרי לדור דור**
פירש הגרי"ז (על התורה שמות ג', ט"ו), ששם הכתיבה הרי הוא בכלל תורה שבכתב, ושם הקריאה הוא בכלל תורה שבעל פה הנמסרת מדור לדור, וזהו שנקט הכתוב גבי 'שמי' שהוא שם הכתיבה 'לעולם', ו'זה זכרי', שהוא שם הקריאה, נקט לשון של 'לדר דר', שהוא בכלל תורה שבע"פ, שצריך למסור מדור אחד לחבירו כדין תורה שבע"פ.
עוד ביאר על פי המבואר בסוגייתנו, שבעולם הבא יהיה שמו אחד, וזהו 'זה שמי לעולם', שלעולם יהיה שמו שם הכתיבה, אבל שם הקריאה הוא רק לדור דור בעולם הזה.

ט. **לא כשאני נכתב אני נקרא וכו'**
בח"י הגרי"ז (על הרמב"ם ע"ז פ"ב ה"ז) הביא מה שפסק הרמב"ם על מגדף השם, שבין באופן כתיבתו בין באופן קריאתו, חייב סקילה. ותמה הגרי"ז, הרי לכאורה השם המיוחד אינו אלא אחד, וא"כ איך יתחייב על שניהם. וביאר שסובר הרמב"ם שמה שאמרו לא כשאני נכתב אני נקרא, הכוונה שאופן קריאתו של שם המיוחד הוא באמירת א"ה, ולכן כשפירש שם א"ה, הרי הוא כמו שפ"י השם הוי"ה, ולכן חייב.
ובדעת הסוברים שאינו חייב אלא על שם הוי"ה דוקא ביאר הגרי"ז שלדעתם אין שם אדנות חשוב קריאה של שם הוי"ה אלא במקום שיש דין לקרות השם הוי", שקריאתו היא בשם אדנות. אבל הקורא שם אדנות במקום שלא היה דין לומר שם הוי", וכמו במגדף, בזה אין אומרים שהאדנות היא קריאת שם הוי", אלא היא קריאה בפני עצמה.

א. **אלו נגעים ואהלות שיקרין הן בעולם הזה וקפויין הן לעולם הבא**
פירש המהרש"א, שהלכות נגעים ואהלות, בעולם הזה הן יקרות שקשה ללומדם ולהבינם, כפי שאמרו בכמה מקומות 'כלך לך אצל נגעים ואהלות', ולעולם הבא שתמלא הארץ דעת את ה' יהיה קל ללומדם ולהשיגם. והוסיף היעב"ץ, שאף שלעתיד לבא יהיו דיני נגעים ואהלות בטלים, שהרי לא יהיה צרעת או מיתה, מכל מקום אין תורתן בטלה. וראה עוד במלא הרועים בזה.

ב. **אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו**
כתב המהרש"א (ב"ב פ'): 'יש לפרש שעיקר הלימוד שנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא מכתובת יד, אשר על כן נקראו חכמים סופרים'.

ובספר תשב"ץ (אות תקכ"ט) הוסיף על דברי הגמרא, 'וקיום מצות בידו'. כשהצדיק נפטר מן העולם, בא מלאך אחד ומזכיר כל מה שלמד לשמה, שעל זה אמרו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

ג. **הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן וכו' אלא הרוגי לוד**
הקשה הבה יהודיע, כיצד שייך לומר שאין אדם יכול לעמוד במחיצתן, הרי ר"ע וחבריו ודאי היו גדולים מהם, וכן ודאי יש כמה צדיקים ונביאים שהיו גדולים מהם. ותיירץ, שהכרוז דיבר על הצדיקים שבדורם, וראה עוד בדבריו במה שביאר ע"פ כתבי האריז"ל.

ד. **עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים וכו'**
כתב המראה כהן שאף שבפסוק זה 'ביום ההוא' וגו' אין רמז כלל להוספה על ירושלים, סמכה הגמרא על פסוקים אחרים בירמיה, שנאמר שם בפירוש שעתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים, ועל זה סמכו גם כאן לפרש ש'על מצילות הסוס קודש לד' מדבר על התוספת לירושלים.

ה. **בשלמא למ"ד ביזה היינו דכתיב ולא יהיה כנעני עוד בבית ד' וכו'**
הקשה המהרש"א, שהרי גם להמפרשים 'מצילות הסוס' על ההוספה על ירושלים או על הקדש מצילות הסוס, מודים הם שהתעשרו ישראל, כפי שפירשה הגמרא, ואם כן מובן שלא יהיו צריכים לעשות סחורה בנכסי הקדש. ותיירץ, שסברת הגמרא היא שאם יש סירות מהביזה, אזי הסירות עצמן יהיו לבית ד', ולא יהיו צריכים לתגרים. אבל במה שישראל התעשרו במעות אין דרך המנדבים ליתן אלא מעות, ועדיין יהיו צריכים לתגרים בכדי לקנות הסירים. ותיירצה הגמרא שהפירוש הוא 'אין כאן עני', שאין דרך העני להיות לו סירות של כסף וזהב בביתו, אבל בירושלים יהיו עשירים, ולכן יהיו להם סירים של כסף ושל זהב בביתם להקדישם לד', ולכן לא יהיו צריכים לתגרים.

מראי מקומות - פסחים מקום שנהגו

משנה, שהרי גם בערב סוכות טרוד הוא בעשיית הסוכה. ותירץ הפני יהושע שכיון שגם עשיית הסוכה היא מלאכה גמורה, אין חשש שמחמת מלאכתו ישכח לעשות זאת, מה שאין כן ביעור חמץ או שחיטת הפסח שאינם מלאכות, שהבדיקה עושה בשעה קלה ויכול הוא להמנות בקל על פסח אחרים וכו', בזה חוששים שמא ישכח.

ומה שכתב רש"י שמא יטרד וישכח, נקט רבינו דוד (ע"ב) שכוונת רש"י לפרש הטעם שאסור מחצות ואילך, ודלא כתוס' שהביאו דברי הירושלמי, ומה שנוהגים איסור כבר בבקר, הוא משום שיש מחמירים מטעם זה אף בבקר.

אולם החק יעקב (סי' תס"ח סק"א) כתב שכוונת רש"י לפרש הטעם שאסור בבקר, אבל לגבי לאחר חצות מודה רש"י לפירוש הירושלמי שהוא מחמת הקרבן פסח. והנפקא מינה בין הטעמים בערב פסח שחל להיות בשבת לגבי ערב שבת, שלטעם רש"י שהוא טרוד ולא יבער חמץ יש לאסור גם בערב שבת שהוא זמן הביעור, אבל לטעם הירושלמי שהוא מחמת הקרבת הפסח אין הפסח קרב בערב שבת אלא בשבת.

והפני יהושע כתב טעם אחר לאסור מלאכה אחר חצות, משום שבפסוקים מבואר שהזמן שלאחר חצות כבר נקרא מועד, ופשוט שהוא אסור במלאכה שהרי הוא מועד, והמקומות הנוהגים איסור גם בבקר, הוא כגדר לאיסור זה של אחר חצות. וראה בביאור הגר"א (יו"ד סי' שצ"ט סק"ט), שביאר על דרך זה הטעם שאין אבלות בע"פ אחר חצות, משום שהוא מועד.

י. מקום שנהגו לעשות מלאכה בערב פסח עושין וכו' כתבו התוס' שהטעם שמחצות ואילך אסור בכל מקום לעשות מלאכה, מבואר בירושלמי שהוא משום שביום שהאדם מביא קרבן אסור במלאכה, וכיון שכל ישראל מקריבים קרבן פסח בערב פסח אחר חצות, לכן אסור לכל ישראל לעשות מלאכה. וכתבו התוס' שלפי זה יוצא שאיסור זה הוא מן התורה. אבל הר"ן (טז: בדפיו) כתב שאפשר שהוא מדרבנן, והפסוק אסמכתא בעלמא.

עוד הביא הר"ן מהבעל המאור, שכיון שהאיסור הוא משום קרבן פסח, א"כ עכשיו שאין לנו פסח אין איסור בדבר. אולם הר"ן כתב שכיון שנאסר, אע"פ שבטל הטעם, לא בטל האיסור. וכן כתבו התוס', דכיון שבזמן בית המקדש היה אסור הרי הוא אסור לעולם.

ובצל"ח כתב, שלכאורה רק אם הוא איסור דרבנן, יש לומר שכיון שנאסר במנין, צריך מנין אחר להתירו. אבל לדברי התוס' שאיסור דאורייתא הוא, לא שייך בזה דבר שבמנין, וכיון שלא אסרה תורה אלא בזמן שהביא קרבן, ועכשיו אין קרבן יש להתיר.

אולם במצפה איתן ביאר שאין כוונת התוס' שבזמן הזה אסור משום דבר שבמנין, אלא משום מהרה יבנה בית המקדש.

יא. שלא לעשות אין עושין פירש רש"י, כדי שלא יהא טרוד במלאכה, וישכח ביעור חמצו ושחיטת הפסח וכו'. ובפני יהושע הביא מה שהקשה המגיד